

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO
ZDRAVSTVO

Služba za antidoping

**- Plan i program edukacije za
2021-2025. -**

Listopad, 2020.

I. Uvod

Osnovni cilj Službe za antidoping Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo /dalje u tekstu HZJZ/ je zaštititi osnovno pravo sportaša da sudjeluju u sportu bez dopinga i na taj način promovirati zdravlje, pravednost i jednakost za sve sportaše.

Taj će se cilj postići stvaranjem i provođenjem usklađenih, ujednačenih i učinkovitih antidopinških aktivnosti i mjera na nacionalnom i međunarodnom nivou.

U postizanju cilja Služba za antidoping će predlagati i provoditi mjere u borbi protiv dopinga, primjenjivati Pravilnik za borbu protiv dopinga, odredbe Konvencija UNESCO-a i Vijeća Europe, Kodeksa WADA-e /Svjetska antidopinška organizacija/, pravila međunarodnih sportskih saveza i Međunarodnog olimpijskog odbora, te provoditi sustavno praćenje i usklađivanje akcija vladinih i nevladinih organizacija.

U borbi protiv dopinga Služba za antidoping će surađivati s Ministarstvom zdravstva, Uredom za sport pri Ministarstvu turizma i sporta, Ministarstvom unutarnjih poslova, Državnim odvjetništvom, Ministarstvom financija – Carinska uprava, Uredom pravobraniteljice za djecu, Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, Ministarstvom kulture i medija – Odjel za UNESCO, Ministarstvom znanosti i obrazovanja, Hrvatskom agencijom za lijekove i medicinske proizvode i nacionalnim organizacijama za borbu protiv dopinga drugih zemalja.

U sklopu nevladinih organizacija Služba za antidoping će u borbi protiv dopinga u sportu surađivati sa sljedećim organizacijama: UNESCO, WADA, Vijeće Europe, iNADO (Institut nacionalnih antidopinških organizacija), CEADO (Srednjeeuropska antidopinška organizacija), Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, Zdravstvena komisija Hrvatskog olimpijskog odbora, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska olimpijska akademija, Hrvatski školski sportski savez, UEFA, IAAF i drugi međunarodni i nacionalni sportski savezi i sportski klubovi.

Rad Službe za antidoping odvijat će se u sedam glavnih područja:

1. Provođenje i usavršavanje pravne regulative
2. Provođenje dopinških testiranja, istraga i postupanje s rezultatima
3. Prevencija dopinga
4. Međunarodna suradnja
5. Izdavanje terapijskih izuzeća
6. Medicina i znanost
7. Održavanje prostora i opreme

II. Opći dio

Uloge i odgovornosti Službe za antidoping

Sukladno odredbi 18.1. Kodeksa koja se odnosi na uloge i odgovornosti potpisnike, Služba za antidoping kao potpisnik Kodeksa WADA-e će u okviru svojih dužnosti i u međusobnoj suradnji, planirati, provoditi, pratiti, vrednovati i promicati programe edukacije u skladu s odredbama Međunarodnog standarda za edukaciju.

HZJZ kao nacionalna organizacija za borbu protiv dopinga nadležna je u Republici Hrvatskoj za edukaciju vezanu uz čist sport. Stoga će Služba za antidoping kontinuirano podupirati načelo da sportaševo prvo iskustvo s antidopingom bude kad je to god moguće kroz edukaciju, a ne kroz dopinšku kontrolu. S tim ciljem Služba će osmisliti program edukacije osoba za koje je nadležna i koje će biti uključene u njenu skupinu za edukaciju. Navedeni program antidopinške edukacije sastavni je dio Plana i programa edukacije za period od 2021-2025. Kreiranjem navedenog dokumenta bit će jasno zacrtan način kako će se program edukacije provoditi i pratiti. Također će se jednom godišnje vrednovati program edukacije radi dobivanja uvida u realizaciju i izvršenje zadanih ciljeva, te po potrebi uvođenja korekcija radi sustavnog poboljšanja programa.

Služba za antidoping provodit će edukaciju sportaša nacionalne razine, sportaša međunarodne razine u suradnji s relevantnim međunarodnim savezom, pratećeg osoblja sportaša, mladih sportaša u suradnji s nacionalnim sportskim savezima, djece i mladih kroz programe škola i/ili sportskih klubova u suradnji s javnim ustanovama; što može uključivati promicanje integriranja edukacije koja se temelji na vrijednostima u postojeću edukaciju ili sportski sustav. Nadalje, Služba za antidoping razvijat će program edukacije na način da antidopinšku edukaciju steknu i sportaši koji su razine niže od nacionalne, rekreativni sportaši, te druge osobe koje mogu biti uključene u antidopinška postupanja (npr. liječnici, farmaceuti, pravnici itd.)

Služba za antidoping je odgovorna za sljedeće:

- a) Izradu dokumentiranog plana edukacije koji uključuje:
 - i. Procjenu trenutne situacije;
 - ii. Stvaranje skupine za edukaciju (uz razloge za sve sportaše i prateće osoblje sportaša koji nisu u nju uključeni i način na koji će se to pitanje rješavati u budućnosti);
 - iii. Ciljeve i povezane aktivnosti i
 - iv. Postupke praćenja.

- b) Godišnje vrednovanje programa edukacije uključujući izvješća o svim ciljevima iz plana edukacije.
- c) Postupak ocjene usklađenosti s Kodeksom i ocjene posljedica u skladu s Međunarodnim standardom za usklađenost potpisnika s Kodeksom.

Suradnja i priznavanja drugih potpisnika

Služba za antidoping također će u programu edukacije surađivati s drugim antidopinškim organizacijama, nacionalnim sportskim savezima, regionalnim antidopinškim organizacijama, nacionalnim olimpijskim i paraolimpijskim odborima, međunarodnim sportskim savezima, organizatorima velikih sportskih događaja, Svjetskom agencijom za borbu protiv dopinga (WADA) te sa svim drugim organizacijama uključenim u provođenje edukacije sportaša i borbe za čisti sport.

Nadalje, Služba za antidoping će temeljem načela suradnje i priznavanja drugih potpisnika koordinirati svoje edukacijske aktivnosti kako bi se smanjilo ponavljanje i povećala učinkovitost programa edukacije te će na zahtjev dijeliti svoje planove edukacije ili njihov pregled/sažetak s ostalim relevantnim potpisnicima.

Priznavanje programa edukacije

Služba za antidoping će priznati programe edukacije drugih potpisnika (npr. edukacije koje provode nacionalni ili međunarodni sportski savezi) i polaznicima takvih edukacija priznat će dovršetak tih programa (odnosno uspješnu antidopinšku edukaciju) ako su provedeni u skladu s Međunarodnim standardom za edukaciju. Priznavanje edukacijskog programa provodit će se u suradnji s relevantnim potpisnicima i skupinom za edukaciju na osnovi uvida u program edukacije pojedinog potpisnika. Na taj način racionalizirat će se potreba za edukacijom sportaša i pratećeg osoblja te izbjeći nepotrebno ponavljanje edukacije. Priznavanje programa edukacije sportaša i pratećeg osoblja omogućit će učinkovitije usmjeravanje aktivnosti edukacije na ciljne skupine koje su nedovoljno educirane.

Opće smjernice

U periodu od 2021-2025. planirano je provođenje kontinuiranog informiranja i edukacije ciljnih skupina o antidopingu. Ciljne skupine u prvom redu predstavljaju najčešće testirani sportaši (sportaši iz skupine određene za testiranje, profesionalni sportaši, natjecatelji u prvim ligama, sportaši međunarodnog ranga, sportaši iz 'rizičnih sportova', olimpijski kandidati), te prateće osoblje koje sudjeluje u vrhunskom sportu (treneri, liječnici, fizioterapeuti, itd.). Nadalje, u ciljnu skupinu spadaju i sve ostale kategorije koje su definirane ovim dokumentom.

Za potrebe planiranja i organizacije edukacijskih aktivnosti, uzete su u obzir smjernice Svjetske antidopinške agencije (*Information/Education Guidelines to Prevent Doping in Sport, version 3.0, May 2016*).

Prilikom provođenja predavanja vodit će se računa o preporukama danim od Radne skupine za edukaciju Vijeća Europe (*Recommendation rec (2016) 2 of the Monitoring Group on Anti-Doping Education Guidelines for Tertiary Education Institutions*) o odabiru i zastupljenosti tema iz pojedinih antidopinških područja.

Antidopinšku edukaciju s obzirom na metodologiju edukacijskih alata, planirano je provoditi primjenom sljedećih metoda:

1. Predavanja / tečajevi / radionice
2. Athlete Outreach program
3. Informiranje putem web stranice Službe za antidoping
4. Osiguranje tiskanih i promotivnih edukacijskih materijala
5. Korištenje drugih dodatnih alata (on-line edukacijski program WADA ALPHA, edukacijski video materijali)

Sukladno odredbi 18.1. Kodeksa u kojoj se zahtijeva od potpisnika **planiranje, provedba, praćenje i vrednovanje programa edukacije**, Služba za antidoping će razvijati i provoditi program edukacije primjenom sljedećih načela:

- edukaciju koja se temelji na vrijednostima: provedba aktivnosti s naglaskom na razvoj osobnih vrijednosti i načela pojedinaca. Njena svrha je izgradnja sposobnosti polaznika da donose etički ispravne odluke;
- podizanje svijesti: naglasak na temama i pitanjima vezanim uz čisti sport;
- pružanje informacija: dostupnost točnog i ažuriranog sadržaja vezanog uz čisti sport,

- edukacija o antidopingu: edukacija o antidopinškim temama za razvoj kompetencija ponašanja u čistom sportu i donošenje informiranih odluka.

Takvim pristupom edukaciji ciljnih skupina osigurat će se uključivanje sportaša u borbu za čisti sport.

Služba za antidoping uzet će u obzir ključnu ulogu edukacije u sustavu antidopinškog djelovanja, razradit će organizacijske potrebe unutar organizacije i poduzeti korake implementacije sustava u skladu sa zahtjevima postavljenim u Međunarodnom standardu za edukaciju te će zacrtati jasnu viziju i konačni ishod programa edukacije. Ciljevi za ostvarenje vizije i ishoda iskazani su u odjeljku III. (Specijalni dio) Plana i programa edukacije za period od 2021-2025.

Programi edukacije temeljit će se na dokazima, teoriji edukacije i, kada je moguće, istraživanjima iz područja medicinskih i društvenih znanosti.

Kod razvoja plana edukacije Služba za antidoping će procijeniti trenutnu situaciju, odrediti skupinu za edukaciju, zadati jasne ciljeve i vezane aktivnosti te definirati postupke praćenja.

Detaljna razrada svih ključnih elemenata navedenih u Međunarodnom standardu za edukaciju iskazana je u odjeljku III. (Specijalni dio) Plana i programa edukacije za period od 2021-2025.

III. Specijalni dio

Procjena trenutne situacije

Procjena trenutne situacije: Služba za antidoping kao ustrojstvena jedinica HZJZ-a provodi edukacije sportaša, pratećeg osoblja, te ostalih osoba koje su povezane sa sportom koristeći različite metode pristupa ciljnim skupinama. Prioriteti se određuju sukladno zadanim ciljevima i u skladu s potrebama. Neizostavni dio programa edukacije su predavanja i Athlete Outreach program jer se na taj način ostvaruje direktna interakcija s polaznicima edukacije. Budući da nije moguće obuhvatiti ciljne skupine na navedeni način, koristi se mogućnost online edukacije putem verificiranog programa WADA Alpha, dostupnom i na hrvatskom jeziku. Za potrebe edukacije i informiranja također se koriste web stranica i tiskani edukacijski materijali. Navedenim pristupom sportašima i sportskoj zajednici otvorene su mogućnosti informiranja i dobivanja edukacije iz područja antidopinga. Budući da se program edukacije provodi u Republici Hrvatskoj kontinuirano unazad više od deset godina, te da u tom periodu nije zabilježen veći broj kršenja antidopinških pravila, procjena je da je sportska zajednica senzibilizirana na antidopinšku problematiku. Postoji realna potreba, definirana Kodeksom WADA-e i Međunarodnim standardom za edukaciju, da se program edukacije provodi planski i u suradnji s nacionalnim sportskim savezima. S ciljem intenziviranja interaktivnih oblika edukacije planirano je formiranje grupe edukatora koji bi održavali predavanja sportašima i pratećem osoblju sportaša prema uputama Službe za antidoping. Također je planirano povećanje kapaciteta Odjela za prevenciju dopinga koji je dio Službe za antidoping, kako bi se omogućila učinkovita realizacija programa edukacije.

U postupku procjene uzeto je u obzir sljedeće: kontinuitet antidopinškog djelovanja u Republici Hrvatskoj (2007-2020), podatke o kršenjima antidopinških pravila u razdoblju od 2011-2020, podatke dobivene prikupljanjem i procjenom podataka vezanih uz moguća kršenja antidopinških pravila

Procjena sustava: Služba za antidoping djeluje kao ustrojstvena jedinica HZJZ-a te ima zadaću provoditi sve relevantne antidopinške aktivnosti. HZJZ je prema važećim zakonskim odredbama (Zakon o zdravstvenoj zaštiti, NN 100/2018) organizacija odgovorna za područje antidopinga, te je u statusu nacionalne antidopinške organizacije kao pravni slijednik Hrvatskog zavoda za toksikologiju i antidoping (HZTA), odnosno Hrvatske antidopinške agencije (HADA), potpisnik Kodeksa WADA-e.

Nacionalni/međunarodni kontekst antidopinškog programa

Republika Hrvatska potpisnik je Antidopinške Konvencije Vijeća Europe (ETS No 135, 1989) od 1. ožujka 1993. te obveznik provođenja njezinih odredbi i načela.

Republika Hrvatska potpisala je 5. ožujka 2003. Deklaraciju za borbu protiv dopinga u sportu ('Kopenhaška deklaracija') donesenu na 2. Svjetskoj konferenciji o doping u sportu (Kopenhagen,

2003), čime je Republika Hrvatska prihvatila nadležnost Svjetske antidopinške agencije (dalje u tekstu: WADA) i antidopinškog kodeksa WADA-e za pitanja antidopinga.

Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu usvojena je 2005. godine u sjedištu UNESCO-a u Parizu, a stupila je na snagu 1. veljače 2007. godine nakon što ju je ratificiralo 30 zemalja sukladno članku 37. Konvencije. Hrvatski sabor je na sjednici održanoj 6. srpnja 2007. godine donio zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu (NN Međunarodni ugovori 07/2007).

Uredbom Vlade Republike Hrvatske 2007. osnovana je Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u športu (HADA). Godine 2010. izmjenom Zakona o športu HADA se kao pravni subjekt ukida te proglašenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti Hrvatskom zavodu za toksikologiju (HZT) pripajaju se aktivnosti bivšeg pravnog subjekta HADA-e te se naziv ustanove mijenja u Hrvatski zavod za toksikologiju i antidoping (HZTA). Nadležnost HZTA-e temelji se na odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o športu (NN 124/2010) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 139/2010).

S 1. siječnjem 2019. godine na snagu je stupio Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Narodne novine“ broj 100/18) kojim je propisana stručna i znanstvena djelatnost za područje toksikologije i antidopinga kao djelatnosti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (dalje u tekstu HZJZ). Danom stupanja na snagu ovoga Zakona HZJZ je preuzela sva prava i obveze Hrvatskog zavoda za toksikologiju i antidoping.

Navedenim izmjenama HZJZ kao javna ustanova preuzela je odgovornost s ciljem obavljanja funkcije nacionalne organizacije za borbu protiv dopinga za Republiku Hrvatsku. U toj funkciji, a u skladu s odredbom 20.5.1 Kodeksa, HZJZ ponajprije ima potrebna ovlaštenja i odgovornost za donošenje operativnih odluka i provedbu aktivnosti neovisno od sporta i vlade. To, bez ograničenja, uključuje zabranu sudjelovanja bilo koje osobe u njegovim operativnim odlukama i aktivnostima, a koja je istovremeno uključena u upravljanje ili rad bilo kojeg međunarodnog saveza, nacionalnog saveza, organizatora velikog sportskog događaja, nacionalnog olimpijskog odbora, nacionalnog paraolimpijskog odbora ili državnog tijela nadležnog za sport ili borbu protiv dopinga.

Od strane HZTA, a tako i HZJZ-a, odlukom Upravnog vijeća usvojena su antidopinška pravila prema Modelu antidopinških pravila danom od WADA-e za primjenu u Republici Hrvatskoj. WADA je navedena antidopinška pravila ocijenila usklađenim s Kodeksom WADA-e. U antidopinškim pravilima važećim u Hrvatskoj ciljano su izostavljeni odjeljci 10.10. i 12. iz Modela antidopinških pravila WADA-e, jer se ta pravila ne mogu primjenjivati zbog statusa antidopinške organizacije (kako HZTA, tako i HZJZ). U okviru prilagodbe sustava radi implementacije novog Kodeksa (2021), pripremljen je novi Pravilnik za borbu protiv dopinga na temelju aktualnog Modela antidopinških pravila WADA-e. U novom Pravilniku za borbu protiv dopinga, i nadalje su ciljano izostavljeni odjeljci koji se odnose na financijske sankcije organizacijama, jer takve odredbe u sadašnjem ustroju nije moguće provoditi.

Sportski sustav/strukture

Od ožujka 1993. Republika Hrvatska je postala potpisnik Antidopinške konvencije Vijeća Europe (ETS br. 135), a nadležnost za antidoping bila je dodijeljena Zdravstvenoj komisiji Hrvatskog olimpijskog odbora. Na taj način je antidopinška djelatnost bila regulirana sve do osnivanja nacionalne antidopinške organizacije (HADA) 2007. koja je nakon toga preuzela nadležnost za pitanje antidopinga. U razdoblju od 2007. do kraja 2010. antidoping je bio u nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Upravo u tom razdoblju Republika Hrvatska donijela je ključno antidopinško zakonodavstvo (Zakon o sportu u siječnju 2007., Uredba o osnivanju Hrvatske antidopinške agencije u veljači 2007., Zakon o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu u srpnju 2007.) što je dovelo do osnivanja Hrvatske antidopinške agencije (HADA). Hrvatska antidopinška agencija imala je sigurno i stabilno financiranje i snažnu operativnu neovisnost pod nadzorom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Nakon izmjena zakonodavstva vezanog za borbu protiv dopinga koje su dovele do ukidanja Hrvatske antidopinške agencije (HADA) i promjene državnog tijela nadležnog za koordinaciju državne politike u području antidopinga, odnosno Ministarstva zdravstva, ulogu nacionalne antidopinške organizacije preuzeo je Hrvatski zavod za toksikologiju i antidoping (HZTA) u razdoblju od 2011. do 2018. Od 2019. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) preuzeo je ulogu nacionalne antidopinške organizacije. Ove promjene bile su praćene izmjenama zakonskih odredbi. S obzirom na navedeno, Zakon o sportu (objavljen u 2016) je zadržao odredbu o antidopingu koja govori o tome da sportašima nije dozvoljeno uzimati zabranjena sredstva, niti je dozvoljeno davanje takvih sredstava od strane pratećeg osoblja sportaša.

Vezano uz sportske strukture, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta je promijenilo ustrojstvo i naziv od listopada 2016. godine. Tada je naime sport izdvojen iz navedenog ministarstva osnivanjem Središnjeg državnog ureda za šport (SDUŠ), dok je samo ministarstvo promijenilo naziv u Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Time je SDUŠ postao najviše vladino tijelo nadležno za sport, ali ne i za pitanje antidopinga. Tijekom 2020. uspostavljeno je Ministarstvo turizma i sporta kao najviše vladino tijelo nadležno za sport, u čijem sastavu djeluje Ured za sport. S druge strane, najviše nevladino tijelo nadležno za sport, u okviru zadanih zakonskih ovlaštenja, jest Hrvatski olimpijski odbor (HOO). U takvom kontekstu gdje je antidoping izdvojen iz područja nadležnosti za sport, potrebna je značajna koordinacija između Ministarstva zdravstva kao vladinog tijela nadležnog za antidoping, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) kao nacionalne antidopinške organizacije, Ureda za sport pri Ministarstvu turizma i sporta i Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO), kako bi se sve antidopinške potrebe na nacionalnom planu mogle učinkovito realizirati. Budući da postoji nužna potreba da se nacionalni sportski savezi zakonski obvežu na usvajanje važećih antidopinških pravila u Republici Hrvatskoj (Pravilnik o antidopingu), jedna od važnih zadaća za unapređenje antidopinškog sustava bila bi reguliranje toga pitanja zakonskim aktom.

Utvrđivanje ciljnih skupina:

Ciljne skupine za program edukacije su sljedeće:

- a. sportaši iz skupine određene za testiranje, sportaši nacionalne razine, sportaši međunarodne razine, sportaši iz 'rizičnih sportova', olimpijski kandidati
- b. prateće osoblje sportaša koje sudjeluje u vrhunskom sportu (treneri, liječnici, fizioterapeuti, i dr.). Obuhvaća, ali se ne ograničava na prateće osoblje sportaša navedenih pod točkom a.
- c. sportaši koji su razine niže od nacionalne, rekreativni sportaši, te druge osobe koje mogu biti uključene u antidopinška postupanja (npr. liječnici, farmaceuti, pravnici itd.)
- d. djeca i mladi kroz edukacijske programe škola i/ili sportskih klubova u suradnji s javnim ustanovama

Suradnja s drugim organizacijama u provođenju edukacije ciljnih skupina

Služba za antidoping će program edukacije provoditi samostalno i u suradnji s drugim organizacijama uključenim u sport. U slučaju kad će druge organizacije provoditi antidopinšku edukaciju s ciljem edukacije ciljnih skupina definiranih Planom i programom edukacije za period od 2021-2025., Služba za antidoping će osigurati potrebne edukacijske materijale (prezentacije, brošure, audiovizualne materijale i sl.) Organizacije koje će obavezno biti uključene u ovaj vid suradnje po pitanju edukacije jesu nacionalni sportski savezi, putem kojih će se educirati sportaši i prateće osoblje tih saveza. U program antidopinške edukacije mogu također biti uključene i druge organizacije kao što su Ured za sport pri Ministarstvu turizma i sporta, Hrvatski olimpijski odbor (HOO), Zdravstvena komisija Hrvatskog olimpijskog odbora (ZK HOO-a), Hrvatski paraolimpijski odbor (HOO), Hrvatska olimpijska akademija (HOA), međunarodni savezi, nacionalne i regionalne antidopinške organizacije i druge relevantne organizacije.

Sredstva za provođenje programa edukacije

Služba za antidoping će utvrditi dostupne ljudske, materijalne i financijske resurse za provedbu svojeg programa edukacije. S ciljem učinkovitog provođenja programa, Služba za antidoping će planirati i predlagati potrebna sredstva i ljudske potencijale za učinkovito provođenje programa edukacije.

Postojeće edukacijske aktivnosti

1. Predavanja/radionice

Predavanja sportašima i sportskom osoblju (klubovi, savezi)

Ovim vidom edukacije planirano je obuhvatiti ciljne skupine sportaša i na taj način u direktnom kontaktu prenijeti antidopinšku poruku i podići svjesnost o štetnosti dopinga.

Predavanja na fakultetima

Planiran je nastavak suradnje s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu u provođenju dodiplomske nastave kao izbornog predmeta pod nazivom 'Doping i antidoping', uključivanje u dodiplomsku nastavu na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, te uključivanje u nastavu u sklopu doktorskog studija na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Tečajevi trajne poslijediplomske edukacije

Planirano je nastaviti s provođenjem tečajeva trajne poslijediplomske edukacije za liječnike obiteljske medicine, liječnike u sportskim savezima i klubovima, liječnike medicine rada i sporta, te druge liječnike zainteresirane za sport u suradnji s Hrvatskom liječničkom komorom i Medicinskim fakultetom u Zagrebu.

Edukacija edukatora

Planirano je nastaviti s provođenjem tečajeva u sklopu programa 'Edukacija edukatora' putem kojih će se educirati nastavnici tjelesnog odgoja u školama za provođenje mjera prevencije primjene dopinga i tvari štetnih za zdravlje u školskoj populaciji. Ovaj program planirano je provoditi na organiziranim skupovima u suradnji s Hrvatskim školskim sportskim savezom.

Također je planirano uspostavljanje suradničkog tima edukatora –suradnika koji nisu zaposlenici Službe za antidoping i koji bi u sklopu programa 'Edukacija edukatora' bili osposobljeni educirati sportaše i prateće osoblje sportaša.

Radionice za edukaciju mladih sportaša

Planirano je nastaviti s provođenjem radionica za edukaciju mladih sportaša kako bi se mjere prevencije primjene dopinga i tvari štetnih za zdravlje provele u što ranijoj dobi sportaša i time doprinijelo suzbijanju dopinga u sportu. Ovaj program planirano je provoditi na organiziranim skupovima u suradnji sa sportskim klubovima i savezima.

2. Athlete Outreach program

Planirano je provoditi Athlete Outreach program na važnijim sportskim natjecanjima antidopinškom edukacijom sportaša, trenera, sportskog osoblja i školske sportske populacije putem info pulta, brošura i antidopinškog kviza.

3. Informiranje i edukacija putem web stranice

Općenite informacije

Službena web stranica koristit će se i dalje u svrhu antidopinške edukacije svih sudionika u sportu. Putem nje planirano je informiranje o važećim propisima, objavljivanje aktualnih novosti, mjesečno održavanje popisa lijekova registriranih u Hrvatskoj, kao i održavanje postojećih edukacijskih sadržaja (npr. video o dopinškoj kontroli na hrvatskom).

Ovim putem planira se i nadalje pružati podrška za sve segmente antidopinških aktivnosti (testiranje, terapijska izuzeća, legislativa, brošure, godišnja izvješća, kontakti, itd.)

Newsletter

Nastavit će se u 2017. započeto intenzivno komuniciranje prema sportskoj zajednici putem elektronskog obavješćivanja registriranih subjekata o antidopinškim temama (newsletter). Na taj način postiže se učinkovitije i brže informiranje svih zainteresiranih subjekata za pitanja iz područja antidopinga. U periodu od 2021.-2025. planirano je nastaviti dinamikom pripreme i slanja dva newslettera mjesečno.

4. Tiskani i promotivni materijali

Tiskani materijal

Planirano je distribuirati Popis zabranjenih sredstava za svaku kalendarsku godinu nacionalnim sportskim savezima, sportskim klubovima i članovima Povjerenstava. Popis se priprema u A4 formatu u nakladi od 1.500 primjeraka. I nadalje će se nastaviti distribuirati Svjetski antidopinški kodeks i Pravilnik za borbu protiv dopinga, Vodič za sportaše, Vodič za roditelje sportaša te brošura o postupku provođenja dopinške kontrole. U skladu s provedbom antidopinške kampanje, pripremit će se i tiskati odgovarajuće brošure i letci. Distribuirat će se i letak koji pruža informacije o on-line edukacijskom alatu WADA Alpha, Savjetovalištu Službe za antidoping i o dodatcima prehrani.

Magazin NE!DOPINGU

Planirano je izdavanje šest brojeva magazina NE!DOPINGU u svakoj kalendarskoj godini u pojedinačnoj nakladi od 600 primjeraka. Magazin NE!DOPINGU se distribuira nacionalnim savezima, sportskim klubovima, školama, zdravstvenim ustanovama, sportašima, sportskim djelatnicima i članovima Povjerenstava (TUE, Stegovno i Žalbeno vijeće). Svaki broj magazina također će se objavljivati elektronski putem web stranice, što omogućava dostupnost informacijama većem broju korisnika.

Promotivni materijal

Za potrebe provođenja antidopinških aktivnosti, prije svega Athlete Outreach programa, nabavit će se u skladu s potrebama odgovarajući promotivni materijal prikladan za promoviranje antidopinške poruke. Takav materijal imat će na sebi tiskanu poruku 'NE!DOPINGU'. U promotivne svrhe najčešće se koriste loptice, majice, narukvice, bočice, kišobrani, hladni jastučići i slični artikli.

5. Drugi dodatni edukacijski alati

WADA Alpha

Planirano je kontinuirano nastaviti s promocijom hrvatske verzije WADA-inog programa ALPHA (eng. Athlete Learning Program about Health and Anti-Doping) što će omogućiti sportašima usvajanje antidopinškog znanja i stjecanje certifikata na hrvatskom jeziku. Osim početne verzije 1.0, na ADeL platformi dostupna je putem web stranice i WADA Alpha verzija 2.0.

U planu je također u suradnji s WADA-om implementirati hrvatsku verziju za edukaciju trenera (CoachTrue). Zbog praktičnih razloga, prijevod bi se osigurao samo za verziju 2.0 i osigurala bi se dostupnost na ADeL platformi.

Audiovizualni materijali

Planiramo je nastaviti koristiti edukativni video o sustavnom dopingu putem filma 'Krieger story', čime se daje jaka poruka o organiziranom dopingu te mnogostrukim štetnim učincima dopinga na sportaša i zajednicu. Ovaj edukativni video nalazi se kao poveznica na web stranici. Video je dozvoljeno prikazivati u svrhu edukacije, npr. na predavanjima ili tijekom edukativnih kampanja.

Planirano je sukladno nadolazećim potrebama proizvesti nove audiovizualne materijale.

Skupina za edukaciju

Iz prethodno navedenih ciljnih skupina, određuju se sljedeće prioritetne skupine koje su uključene u skupinu za edukaciju.

Sportaši:

- sportaši iz skupine određene za testiranje (RTP)
- sportaši nacionalne razine (sportaši koji se natječu u 1. ligi ili nacionalnim prvenstvima i kupovima kod kolektivnih sportova, odnosno sportaši I., II. i III. kategorije kod individualnih sportova)

- sportaši međunarodne razine (sportaši s prebivalištem u Republici Hrvatskoj i oni koji dođu u Republiku Hrvatsku na natjecanje, u dogovoru i suradnji s odgovarajućim međunarodnim savezom)
- sportaši koji se vraćaju sportu nakon što im je izrečena sankcija istekla

Prioritetni sportovi

Sportovi koji će se po pitanju odabira sportaša u skupinu za edukaciju smatrati prioritetnima, ne ograničavajući time edukaciju sportaša i iz drugih sportova, jesu sljedeći: nogomet, atletika, košarka, odbojka, rukomet, plivanje, vaterpolo, powerlifting, dizanje utega, boks, karate, veslanje, judo, taekwondo, ronjenje, hrvanje, mačevanje, bodybuilding, biciklizam, gimnastika, jedrenje i streljaštvo.

Vodit će se računa da sportašev prvi susret s antidopingom bude kroz edukaciju, a ne kroz dopińsku kontrolu.

Prateće osoblje sportaša:

S obzirom na uloge i odgovornosti definirane Kodeksom, dužnost pratećeg osoblja sportaša je poznavati i poštivati sva antidopińska pravila i politike te utjecati na vrijednosti i ponašanje sportaša u skladu s antidopińskim stavovima. Služba za antidoping u skupinu za edukaciju pratećeg osoblja sportaša određuje prateće osoblje sportaša koje:

- radi i surađuje sa sportašima iz Skupine za edukaciju
- ima najveći utjecaj na ponašanje sportaša (treneri, kondicijski treneri, fizioterapeuti, klupski liječnici i dr.)

Sportaši ili prateće osoblje sportaša koji neće biti uključeni u skupinu za edukaciju

Služba za antidoping također će u skladu s mogućnostima i aktualnim potrebama provoditi edukaciju i drugih kategorija sportaša (npr. sportaši razine niže od nacionalne, rekreativni sportaši, mlađe dobne skupine sportaša). Iako te kategorije sportaša kao i njihovog pratećeg osoblja nisu dio Skupine za edukaciju, odnosno nisu prioritetno pozicionirani za provođenje edukacijskih aktivnosti, i njima će se osigurati edukacija korištenjem prikladnih edukacijskih alata (predavanja, informiranje i edukacija putem web stranice, on-line antidopińska edukacija, korištenje tiskanih i drugih materijala)

Ostale ciljne skupine, osim sportaša i pratećeg osoblja sportaša, jesu sljedeće (ali nisu ograničene navedenim popisom):

- djeca i mladi
- nastavnici
- sveučilišni djelatnici i studenti

- sportski administrativni djelatnici
- medijski djelatnici
- ostale osobe za koje se ukaže potreba edukacije.

Služba za antidoping će u skladu sa sredstvima i kapacitetima odabrati osobe koje će uključiti u svoju skupinu za edukaciju te će o tome voditi prikladnu evidenciju.

Ciljevi i aktivnosti

Glavni ciljevi programa edukacije su sljedeći:

- pružiti kvalitetnu i na vrijednostima baziranu edukaciju
- prilagoditi teme, odabrati pristup i metodologiju programa edukacije za svaku pojedinu grupu
- dohvatiti što veći broj sportaša iz ciljne skupine
- osigurati kontinuitet provođenja edukacije

Vremenski okviri vezanih uz aktivnosti za edukaciju ciljne skupine bazirani su na godišnjem i petogodišnjem planu. Svi ciljevi nastojat će se ostvariti u zadanom vremenu te će se vrednovati uspješnost provedbe ciljeva.

Postupci praćenja

Plan edukacije će uključivati praćenje aktivnosti programa edukacije radi lakšeg izvješćivanja i vrednovanja te promicanja kontinuiranog poboljšanja. Evidencija o provedenim aktivnostima pružat će podatke o educiranoj skupini (naziv skupine ili kluba, mjestu i datumu održavanja edukacije, tipu edukacije i broju polaznika, te ocjenu postignuća ili učinkovitosti provedene edukacije). Na temelju izvještaja i evidencije praćenja, evaluirat će se uspješnost provedene edukacije sportaše i postignutog učinka. Rezultati dobiveni postupkom praćenja koristit će se u svrhu daljnjeg planiranja edukacijskih aktivnosti.

Program rada (planirane aktivnosti provođenja aktivnosti)

Provedba programa edukacije

Program edukacije provodit će se u skladu sa zadanim ciljevima i definiranim postavkama ovog Plana. Služba za antidoping planirat će i provoditi svoje aktivnosti u skladu s mogućnostima i aktualnim potrebama. Sve aktivnosti bit će dokumentirane u formi izvješća, a o provedenim aktivnostima vodit

će se evidencija radi praćenja ostvarenja ciljeva. Naglasak će biti na edukaciji koja se temelji na vrijednostima.

Teme i sadržaji (navedeno i u odredbi 18.2. Kodeksa):

- načela i vrijednosti vezani uz čist sport;
- prava i obveze iz Kodeksa sportaša, pratećeg osoblja sportaša i ostalih skupina;
- načelo stroge odgovornosti;
- posljedice dopinga, na primjer, tjelesno i mentalno zdravlje, društveni i ekonomski učinci te sankcije;
- kršenja antidopinškog pravila;
- tvari i metode iz Popisa zabranjenih tvari;
- rizici korištenja dodataka prehrani;
- uzimanje lijekova i terapijska izuzeća;
- postupci testiranja, uključujući urin, krv i biološku putovnicu sportaša;
- uvjeti skupine određene za testiranje uključujući podatke o lokaciji i korištenje sustava ADAMS;
- iskazivanje sumnji vezanih uz doping.

Teme i sadržaje Služba za antidoping prilagodit će potrebama ciljne skupine. Sportaši iz skupine određene za testiranje u cijelosti će proći edukaciju vezanu uz navedene teme.

Ishodi učenja

Služba za antidoping će utvrditi ishode učenja za svaku ciljnu skupinu iz skupine za edukaciju. Za svaku temu ishodi učenja opisivat će ono čega polaznik treba biti „svjestan“, što polaznik treba „razumjeti“ i što polaznik „može učiniti“. U svakoj fazi razvoja polaznici trebaju pokazati stečene kompetencije i vještine.

Prilagodba edukacijskih aktivnosti polaznicima s invaliditetom ili posebnim potrebama u skupini za edukaciju

Služba za antidoping osigurat će da su edukacijske aktivnosti prilagođene polaznicima s invaliditetom ili posebnim potrebama u skupini za edukaciju i u skladu sa zakonima.

Prilagodba edukacijskih aktivnosti za maloljetnike u skupini za edukaciju

Služba za antidoping osigurat će da su edukacijske aktivnosti prilagođene razvojnoj dobi i u skladu sa zakonima.

Edukacijske aktivnosti

Služba za antidoping će odabrati odgovarajuće edukacijske aktivnosti za postizanje ciljeva iz plana edukacije. Načini provedbe mogu uključivati predavanja uživo, e-učenje, brošure, info pultove, web stranice, audiovizualne materijale i sl., u skladu sa Smjernicama za edukaciju.

Edukatori

Služba za antidoping će odabrati edukatore koji će biti zaduženi za provedbu edukacije uživo. Edukatori će proći edukaciju s provjerom znanja i vještina organiziranu od strane Službe za antidoping. Time će se osigurati da edukatori budu stručni u provođenju edukacije koja se temelji na vrijednostima te u svim temama iz odredbe 18.2. Kodeksa, Međunarodnog standarda za edukaciju i Smjernica za edukaciju.

Uključivanje sportaša u plan i razvoj plana edukacije

Služba za antidoping će u najvećoj mogućoj mjeri u planiranje i razvoj plana edukacije uključiti sportaše kako bi aktivnosti bile u skladu s njihovim specifičnim potrebama. Kada je to prikladno, razmotrit će se mogućnost uključivanja sportaša u provedbu edukacijskih aktivnosti.

Vrednovanje programa edukacije

Služba za antidoping će jednom godišnje vrednovati svoj program edukacije. Vrednovanje programa edukacije obuhvatit će ocjenu postignutih rezultata prema zadanim ciljevima i plan edukacije za sljedeću godinu. Izvješće o vrednovanju će se na zahtjev dostaviti WADA-i uz sažetak na engleskom jeziku. Vrednovanje će se temeljiti na svim dostupnim podacima vezanim uz zadane ciljeve u planu edukacije i utvrditi u kojoj mjeri su oni ispunjeni. Kada je moguće, Služba za antidoping će ostvarivati partnerstvo u sustavu edukacije sa znanstvenim ustanovama radi dobivanja podrške u vrednovanju i istraživanjima. Kod postupaka vrednovanja mogu se koristiti istraživanja iz područja društvenih znanosti.

Zaključak

Predviđenim planom edukacije za period od 2021-2025. Služba za antidoping Hrvatskog Zavoda za javno zdravstvo osigurat će učinkovite mjere i akcije za borbu protiv dopinga u sportu.

Služba za antidoping

Roman Latinović, dr. med.
voditelj Službe za antidoping